

**ВТОРОТО РАМНИШТЕ НА СЛОЖЕНОСТ КАЈ
МУЛТИПЛИКАТИВНИТЕ СЛОЖЕНИ СЕМАНТЕМИ ОД ПРВ
СТЕПЕН ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК**

Виолета Јанушева

*Универзитет „Св. Климент Охридски“, Педагошки факултет,
Битола, Македонија*

Keywords: event/situation comprehended as a moment, multiplication

Summary: The paper presents models of multiplicative first level semantemes from second class of complexity and determines the formal indicators of these structures for expressing multiplicative aspect configuration. The relevant feature of multiplicative aspect configuration – event/situation comprehension as a moment is stressed out, as well as the mutual relations between these semantemes with the habitual and telic aspect configuration which are connected with polysemy of the semantemes as a result of the context role, real or assumed.

Клучни зборови: настан/ситуација сфатени како момент, мултипликација

Резиме: Во трудот се претставуваат модели на мултипликативни сложени семантеми од прв степен од второто рамниште на сложеност и се определуваат формалните показатели на овие структури за изразување на мултипликативната видска конфигурација. Акцентот е ставен на важната особеност на мултипликативната видска конфигурација – сфаќањето на настанот/ситуацијата како момент, на меѓусебните релации на овие семантеми со хабитуалната и со теличната видска конфигурација кои се поврзани со повеќезначноста на семантемата како резултат на улогата на реалниот или претпоставениот контекст.

1. Вовед¹

Логичката дефиниција на мултипликативната видска конфигурација: *се случува нешто повеќепати (од X)* или *се случува P, P, P, ...* покажува мултиплицирање на моментот² во дејството или на настанот или ситуацијата сфатени како момент, кај конфигурациите со доминантa *момент* и кај конфигурациите со доминантa континуум. Исказот *се случува нешто* ја претставува надредената видска вредност, односно континуумот во чии рамки се мултиплицира моментот.

¹Основа на трудот се семантички ориентираните испитувања за глаголскиот вид во македонскиот јазик, в. С. Каролак, 1994, 1997, 2005, Ј. Спасов, 1996, 2005, И. Пановска-Димкова, 2003, С. Тофоска, 2005, В. Јанушева, 2009.

² Поимот *момент* се прифаќа со значењето што го има во секојдневната комуникација: многу кратко траење на дејството претставено со глаголската семантема, неодреден краток период на време, мигновено дејство и сл., без да се определува неговото времетраење.

Подредениот моментен вид е претставен преку делот *повеќепати*, кој го означува дејството, односно моментот што се повторува во рамките на временскиот континуум.

Дејството се претставува како серија од моменти или како серија од еднократни акти при што еден момент претставува завршен акт од низата акти што го сочинуваат дејството. Мултипликацијата, значи, претставува множество од поврзани моменти на временскиот континуум.

2. Семантичка сложеност на мултипликативните сложени семанти од прв степен. Испитувањата покажуваат дека во однос на сложените семанти од прв степен, во зависност од семантичката сложеност на глаголите, мултипликативната видска конфигурација покажува сложеност од две рамништа: сложеност од прво рамниште и сложеност од второ рамниште (в. Јанушева, 2009:111).

2.1. Сложеност од прво рамниште. Сложеноста од прво рамниште се однесува на простата мултипликација или на мултипликацијата на семантички простиот момент. Простиот момент претставува еднократен акт, кој се мултиплицира во рамките на временскиот континуум - станува збор за регуларно (потребно) повторување, инхерентно на глаголската семантика. На пример, *чука на масата: се случува x да прави чук + да прави чук + да прави чук + ... на масата.* Чук- ја претставува коренската морфема со моментна видска вредност, односно еднократниот акт, кој се мултиплицира во рамките на временскиот континуум, претставен преку континуативниот суфикс *-а*. Примери: Надвор *кракаат* кокошките, излегле на пасење со маглите. (П, 56); Зад мене *штракаат* празни пушки. (П, 100), (в. Јанушева, 2011: 101-114).

2.2. Сложеност од второ рамниште. Сложеноста од второ рамниште се однесува на сложената мултипликација или на мултипликацијата на семантички сложениот момент (мултипликација на моментот кај конфигурациите со доминанта момент). Во овој случај, двете видски вредности на конфигурацијата со доминанта момент се претставени преку едноморфемски показател, кој, заедно со континуативниот суфикс *-ува/-ва/-а*, претставува сложена мултипликативна семантика од прв степен од второто рамниште: ... ги *креваа* матарките. (ЦС, 47); Сега дел по дел ги *решаваме* тие прашања ... (Ш, 298). Мултипликацијата на семантички сложениот момент се поврзува и со хабитуалната и со теличната конфигурација.

2.2.1. Настанот/ситуацијата сфатени како момент. Сложеноста од второто рамниште е поврзана со сложениот момент, за кој се

користат поимите настан/ситуација, односно со настанот/ситуацијата сфатени како момент. Во семантичка смисла настанот/ситуацијата се посложени појави од моментот затоа што моментот се содржи во нив. При сфаќањето на настанот/ситуацијата како момент се врши еден вид апстракција во однос на моментите што се содржат во нив, односно во дејството - сите тие моменти се сфаќаат како еден момент, во рамките на континуумот се мултиплицира тој момент што е резултат на апстракцијата на поединечните моменти, а тоа претставува делумно изедначување на поимот момент со поимот метамомент. Сфаќањето на настанот/ситуацијата како момент претставува многу важна специфичност на мултипликативната видска конфигурација. На пример, коренската морфема *одлуч-* претставува резултативна коренска морфема (двете видски вредности на резултативната видска конфигурација се претставени преку едноморфемски показател), која го претставува сложениот момент. Единечните моменти што се содржат во неа се апстрахираат и се сфаќаат како еден момент кој се мултиплицира во рамките на временскиот континуум, претставен преку континуативниот суфикс *-ува*, па се добива мултипликативна сложена семантема од прв степен од второ рамниште на сложеност која означува мултиплицирање на настанот, односно на ситуацијата: *се случува x да одлучи + x да одлучи + ...*:

Се случува нешто	повеќепати	(од X)
Континуум	настан + настан + настан	
	ситуација + ситуација + ситуација	
-ува/-ва/-а	одлучи + одлучи + одлучи + ...	(апстракција
на единечните моменти	во одлучува	во еден момент, кој се
мултиплицира во рамките на временскиот континуум).		

Во трудот се претставува мултипликативната видска конфигурација на сложените семантеми од прв степен од второто рамниште на сложеност, се даваат модели на овие семантеми и се определуваат формалните показатели на овие структури за изразување на мултипликативната видска конфигурација³. Во анализата, акцентот е ставен на настанот/ситуацијата сфатени како момент и на релациите на овие семантеми со хабиуталните и со теличните, кои се однесуваат на нивната повеќезначност, која, пак, е резултат на улогата на контекстот.

³Во трудот не се разгледуваат мултипликативните сложени семантеми од прв степен од второто рамниште на сложеност со префикс во својот состав.

3. Метод на анализа. Во анализата се поаѓа од споменатата семантичка теорија за глаголскиот вид и од семантички сложеніот момент, односно од сфаќањето на настанот/ситуацијата како момент.

4. Анализа и дискусија. Семантичка сложеност - Модели на сложени мултипликативни семантеми од прв степен - сложеност од второ рамниште. Мултипликативни сложени семантеми од прв степен што покажуваат сложеност од второ рамниште се градат, така што на коренска морфема, која припаѓа на некоја од конфигурациите со моментна доминанта (резултативна, инхоативна, терминативна, лимитативна конфигурација⁴) ѝ се додава континуативен суфикс *-ува/-ва/-а*. Притоа, доминантниот моментен вид на конфигурацијата со моментна доминанта го претставува подредениот моментен вид на мултипликативните сложени семантеми од прв степен од второто рамниште. Во овој случај, формалната и видската деривација се разликуваат, формалната е проста, а видската сложена затоа што видските вредности на конфигурацијата со доминанта момент се изразени преку едноморфемски показател. На пример, семантемата *кунува* е изградена од резултативниот корен *кун-* и континуативниот суфикс *-ува*. Двете видски вредности на резултативната видска конфигурација (надредената моментна и подредената континуативна) се изразени преку еден показател, (в. Каролак, 1997, Пановска-Димкова 2003: 43). Значи, според поимската сложеност во *кунува* се содржат две видски вредности - од една страна, резултативната видска конфигурација изразена преку коренската морфема *кун-*, а, од друга страна простиот континуативен вид претставен преку суфиксот *-ува*. Кај мултипликативните сложени семантеми од прв степен од второто рамниште на сложеност коренската семантема е носител на моментната видска вредност, односно на подредениот моментен вид, а суфиксот *-ува/-ва/-а* е носител на континуативната видска вредност. Во рамките на овој континуум се случува мултипликацијата на моментот, кој е резултат на апстракцијата на поединечните моменти.

4.1. Сложени мултипликативни семантеми од прв степен од второ рамниште < резултативен корен + континуативен суфикс -ува/-ва/-а: Сложениите мултипликативни семантеми од овој тип се градат така што на резултативна коренска морфема ѝ се додава континуативен суфикс *-ува/-ва/-а*. Овие семантеми содржат две видски вредности: резултативна конфигурација (двете вредности на резултативната видска конфигурација се изразени преку едноморфемски показател) и континуативен суфикс *-ува/-ва/-а*.

⁴ Дистрибутивната и трансформативната видска конфигурација се сè уште неиспитани и не се земаат предвид при анализата.

Коренската морфема на мултипликативната семантема – резултативниот корен, е носител на моментната видска вредност на мултипликативната видска конфигурација, а суфиксот е носител на континуативната видска вредност. Мултипликативни семантеми од прв степен од второ рамниште на сложеност изведени од резултативен корен и континуативен суфикс -ува/-ва/-а⁵: *благословува, венчава, возбуждува, воспитува, востанува, восхитува, враќа, врзува, дава, дозволува, докажува, доставува, забранува, забошотува, заварува, заведува, заверува, завештува, заградува, зајмува, закопчува, закупува, заложува, заработува, заразува, застанува, затвора, затнува, зафрла, зема, зинува, издава, изведува, извинува, изложува, изразува, кажува, казнува, качува, крева, купува, лишува, маѓепсува, навалува, навредува, надитрува, надмудрува, надоместува, назначува, најдува, најмува, наредува, обиколува, објаснува, облекува, обложува, обработува, обува, одговара, одложува, одлучува, одобрува, озарува, окружува, остава, ослободува, основа, осуетува, отвора, откажува, открива, отстранува, оценува, папсува, плаќа, погребува, положува, понижува, праќа, предизвикува, предложува, препорачува, признава, продава, произведува, простува, раѓа, разведува, разјаснува, разложува, решава, создава, сложува, слекува, снабдува, става, струполува, сфаќа, турка, убедува, убива, уверува, уредува, умира, урнува, фаќа, фрла: Горе од чистината од заграденото еден по еден ги пуштаа, ги праќаа кон шаторите. (ЦС, 95); Христос и Марко ги туркаа другите и му правеа место на Доне. (ЦС, 28); ... бидејќи ќе ги охрабри луѓето кои на несоодветен и нечесен начин незаконски градат, *заработуваат* и ... (Ш, 298); „ЦГ Спирит“ ги објави реакциите на спонзорите ... кои масовно ги *откажувале* спонзорствата. (Ш, 282); И искуските тревари ги *препорачуваат* производите од пченица ... (Ш, 279); „Окта“ *произведува* вакви горива ... (Ш, 279); Зеленчук и овошје заедно со алишта се *продаваат* на импровизираните картонски тезги ... (Ш, 253); Орачите коишто се *враќаа* од полето подзапираа ... (П, 13); Луѓето се *фаќаа* за мевовите се кинеа од смеење и си ги придржуваа мевовите. (Р, 115); Беше ги слегле во едно нивиште под патот и веќе им ги *врзуваа* очите. (НГ, 30); Неочекувано, но на почетокот на 21 век, од оваа болест *умираат* повеќе луѓе отколку на почетокот на 20 век. (Ш, 252); Размислуваше за ситните настани, ги *откриваше* грешките на луѓето ... (Пу, 21); Се *ослободуваа* затлачените сеќавања за Ана. (Пу, 44); ... започнува да господари над потсмевките и закачките и тие*

⁵ Според корпусот на резултативни корени, односно на резултативни прости семантеми, в. Љ. Спасов: 2005: 46-97.

пансуваат ... (Пу, 65); Луѓе, Белград го убиваат! (Р, 87); Гледавме како *умираат*; Господе, како *умираа* војниците! (НТ, 101); По мене веќе се *качуваат* свирачите, играчите ... (НТ, 128); Го *обиколува* логорот и прашува за животот, за условите. (НТ, 128); ... се *отстрануваат* решетките од прозорците. (НТ, 243); Им се *извинуваат* и им ги *креваат* главите. (НТ, 290); Си *зема* сливи од таблата и си мези ... (П, 229);

Во трудови, кои се занимаваат со семантички испитувања на глаголскиот вид во македонскиот јазик, (в. Пановска-Димкова, 2003: 85-89) горенаведените семантеми се определени како хабитуални и се укажува на нивната повеќезначност, како и на склоноста на дел од овие семантеми да се употребуваат повеќе во атемпорален контекст отколку во актуелен контекст. И ексцерпираната литература покажува дека е поголем бројот на примери во кои семантемите изградени од резултативен корен и континуативен суфикс *-ува/-ва/-а* се употребени во атемпорален контекст, односно ја покажуваат хабитуалната видска конфигурација така што може да се каже дека овие семантеми се појдовно хабитуални⁶. Сепак, претходно наведените примери и настанот/ситуацијата сфатени како момент, а особено важната семантичка карактеристика на мултипликативната видска конфигурација - монотемпоралноста укажуваат на тоа дека овие семантеми можат да се употребат во актуелен контекст и да ја покажуваат мултипликативната видска конфигурација. Од горенаведените примери се гледа дека формите на подметот и на директниот предмет се во множина, а тоа укажува на улогата на овие множински форми во интерпретацијата на настанот/ситуацијата сфатени како момент, односно на нивната улога во сфаќањето на овие семантеми како мултипликативни.

Во зависност од реализацијата на мултипликативните семантеми од овој тип во одреден реален или претпоставен контекст, од парафразата на глаголската семантема, како и од информацијата што првенствено му е важна на зборувачот, сложените мултипликативни семантеми од прв степен од второ рамниште изведени од резултативни корени се повеќезначни: мултипликативни, телични или хабитуални: *одобрува*хб: Одобрува мешани бракови; *одобрува*тл: Го одобруваме барањето за дополнителна сесија; *одобрува*мл: Денес е расположен - одобрува сè. Оваа повеќезначност го покажува големото значење на контекстот во определување на припадноста на семантемата кон една или кон друга видска конфигурација, во определување на меѓусебните релации на

⁶ Семантемите се појдовно хабитуални кога почесто се употребуваат во атемпорален контекст (имаат поголема склоност да се врзуваат со атемпорален контекст).

конфигурациите со доминантa континуум, како и за испитување на поголемата склоност на семантемата за врзување со актуелен или со атемпорален контекст.

Овие семантеми употребени во контекст кој покажува мултипликативна конфигурација, можат да бидат придружени од изразни средства кои се карактеристични за хабитуалната видска конфигурација, (Пановска-Димкова,2003:61,Јанушева,2011:105-106), а тоа значи дека хабитуалната се надградува врз мултипликативната видска конфигурација. Во овие случаи станува збор за надградување од второ рамниште, односно за надградување каде поради сфаќањето на настанот/ситуацијата како момент појдовно хабитуална семантема се употребува во актуелен контекст и се сфаќа како мултипликативна: X е таков што (кога/ако S) се случува P , а P е составено од истородните P , P , P ..., при што секое P , го претставува моментот кој е резултат на апстракцијата на единечните моменти во семантемата и кој се мултиплицира во рамките на временскиот континуум.

Овие семантеми можат да се индексираат и како телични, па така се согледуваат и релациите меѓу мултипликативната и теличната конфигурација и повторно се потенцира улогата на контекстот во определување на припадноста на семантемата кон една или кон друга видска конфигурација, особено ако постои идентичен, односно синонимен контекст. На пример, во реченицата *Ги одобруваме барањата за дополнителна сесија* семантемата *одобрува* може да се реализира како телична или мултипликативна во зависност од парафразата што ќе се употреби и во зависност од тоа на што сака зборувачот да му стави приоритет во зборувањето: дали сака на преден план да го постави претпоставениот, очекуваниот резултат, или, пак, сака да информира за мултипликацијата на одреден настан.

Важна улога во определбата на една семантема од прв степен од второ рамниште како мултипликативна или телична имаат и другите членови на реченицата. Семантемата *одобрува* покажува телична видска конфигурација при еднинска форма на директниот предмет во реченицата. Во принцип, врз секоја телична семантема кај која дејството може да се претстави како низа од настани/ситуации кои ги сфаќаме како момент, може да се надгради значењето на мултипликативната видска конфигурација, при множинска форма на директниот предмет во реченицата, (Јанушева,2009:99-100,173-179). На овој начин повторно се потенцира улогата на контекстот за да се прецизира припадноста на семантемата кон една или друга видска конфигурација.

4.2. Сложени мултипликативни семантеми од прв степен од второ рамниште < инхоативен корен + континуативен суфикс -ува/-ва: Ваков вид сложени мултипликативни семантеми се градат кога на инхоативна коренска морфема ќе ѝ се додаде суфикс со континуативна видска вредност *-ува/-ва*. Овие семантеми содржат две видски вредности: инхоативна конфигурација (двете видски вредности на инхоативната видска конфигурација се изразени преку едноморфемски показател) и континуативен суфикс *-ува/-ва*. Коренската морфема на мултипликативната семантема - инхоативниот корен е носител на моментната видска вредност на мултипликативната видска конфигурација, а континуативниот суфикс е носител на континуативниот вид. Мултипликативни семантеми од прв степен од второ рамниште на сложеност изведени од инхоативен корен и континуативен суфикс *-ува/-ва*⁷: *вивнува се, влегува, воспалува се, добива, зинува, избива, изгрева, излегува, исипува се, јавува се, набрекнува, настинува, никнува, огрева, осамнува, осознава, отекува, придружува се, признава, развива, снеможува, снуждува, согласува се, соочува се, сплотува се, спурува се, станува, станува, стасува, карува, упатува се, усвитува, успева, утврдува*: Челниците на УЕФА се *соочуваат* со големи проблеми во врска со организацијата на финалната средба ... (Ш, 279); *Влегуваат* луѓе во помрачината, не им се познаваат лицата. (НТ, 39); *Излегуваме* надвор, ги изминуваме рибарниците. (НТ, 40); ... од Солунско, се *јавуваат* и првите пукотници. (НТ, 46); Од сите бараки *излегуваат* жените и се вртат на снегот ... (НТ, 248); Другите веднаш му се *придружуваат*. (Пу, 75);

Во зависност од веќе споменатите параметри во т. 4.1., мултипликативните семантеми изведени на овој начин можат да се реализираат како мултипликативни, хабитуални или телични: *влегува*_{хб}: Често влегуваше во одајата; *влегува*_{тл}: Еве, сега влегува во одајата; *влегува*_{мл}: Не знам што му е, денес постојано влегува во одајата. За меѓусебните релации на мултипликативната, хабитуалната и теличната видска конфигурација во однос на мултипликативните семантеми изведени на овој начин важи она што е кажано во т. 4.1, односно хабитуалната видска конфигурација може да се надгради врз мултипликативната, а мултипликативната видска конфигурација се надградува врз теличната при множинска форма на директниот предмет.

4.3. Сложени мултипликативни семантеми од прв степен од второ рамниште < терминативен корен + континуативен суфикс -

⁷ Според корпусот на инхоативни корени, односно на инхоативни прости семантеми, в. С. Каролак и М. Миркуловска, 2000.

ува/-ва: Мултипликативните семантеми од овој тип се градат кога на терминативна коренска морфема ù се додава континуативен суфикс -ува/-ва. И овие семантеми содржат две видски вредности: терминативна конфигурација (двете видски вредности на терминативната видска конфигурација се изразени преку едноморфемски показател) и континуативен суфикс -ува/-ва. Коренската морфема на мултипликативната семантема – терминативниот корен е носител на моментната подредена видска вредност на мултипликативната видска конфигурација, а суфиксот е носител на континуативниот вид: *завршува, исчезнува, откажува се, прекинува, престанува, разочарува се*: ... а луѓето идеа ноќе земаа нарамници пушки завиткани во рогозина и *изчезнуваа* во темничините. (Р, 480); Тука *завршуваат* нашите надлежности и постапката ја предаваме на судовите ... (Ш, 283); Фудбалски делегати биле буквално киднапирани ... а други мистериозно *исчезнувале* на пат кон Струга ... (Ш, 244); По налужената кожа се појавуваа и *исчезнуваа* модри траги. (Пу, 105).

И овој вид мултипликативни семантеми изведени од терминативен корен и континуативен суфикс -ува/-ва, можат да се реализираат како мултипликативни, хаbitуални и телични: *завршува*хб: Во средите завршувам со обврските; *завршува*тл,мл: Завршувам со обврските; За меѓусебните релации на мултипликативната со хаbitуалната и со теличната видска конфигурација важи кажаното во точка 4.1., односно хаbitуалната се надградува врз мултипликативната конфигурација, а мултипликативната се надградува врз теличната при множинска форма на директниот предмет.

4.4. Сложени мултипликативни семантеми од прв степен од второ рамниште < лимитативен корен⁸ + континуативен суфикс -ува/-ва: Мултипликативните сложени семантеми од овој тип се градат кога на лимитативен корен кој е носител на двете видски вредности ќе му се додаде континуативен суфикс -ува/-ва. Коренската морфема на мултипликативната семантема - лимитативниот корен го претставува моментниот вид на мултипликативната видска конфигурација, а носител на континуативната вредност е суфиксот -ува/-ва: *воздржува се, завенува, починува се/си, заглавува, задржува (се), издржува, останува*.

Сложените мултипликативни семантеми изведени на ваков начин можат да се индексираат како мултипликативни, телични или хаbitуални: *завенува*хб: Попладне завенува; *завенува*тл: Остави ме,

⁸ Според корпусот на лимитативни корени, односно на лимитативни прости семантеми, в. И. Пановска-Димкова, 1998: 66-67.

завенувам; *завенувам*_{мл}: Денеска неколку пати *завенував*. За меѓусебниот однос на мултипликативната со хабитуалната и со теличната видска конфигурација важи кажаното во точка 4.1.

5. Заклучок

Мултипликацијата на сложениот момент е поврзана со конфигурациите со доминанта момент и со конфигурациите со доминанта континуум преку интерпретацијата на настанот/ситуацијата сфатени како момент при што единечните моменти во настанот или ситуацијата се апстрахираат и се сфаќаат како еден момент кој потоа се мултиплицира во рамките на временскиот континуум.

Според структурната сложеност овие мултипликативни сложени семанти се двоморфемски, едната видска вредност е коренската морфема на некоја од конфигурациите со доминанта момент или на конфигурациите со доминанта континуум (едноморфемски показател, носител на двете видски вредности) која во мултипликативните семанти од овој тип го претставува подредениот моментен вид, а другата е континуативниот суфикс кој ја покажува мултипликацијата на апстрахираниот момент на временскиот континуум. Според семантичката сложеност тие се сложени семанти од прв степен од второто рамниште на сложеност. Од анализата се гледа дека не постојат формални (структурни) показатели што ја определуваат мултипликативната видска конфигурација на сложените семанти од прв степен од второто рамниште.

Индексирањето на овие семанти како мултипликативни, хабитуални или телични, односно нивната повеќезначност се поврзува со нивната реализација во одреден реален или претпоставен контекст, со парафразата, како и со информацијата што зборуваачот сака да ја постави на преден план. Повеќезначноста покажува дека токму контекстот е показател на меѓусебните релации на конфигурациите во смисла на нивните меѓусебни надградби и укажува на неговата важност во прецизирањето на припадноста на семантемата кон една или друга видска конфигурација. Анализата, исто така, ја покажува потребата од натамошни испитувања на реализацијата на семантемата во одреден контекст, особено во однос на склоноста за врзување на овие семанти со атемпорален или со актуелен контекст.

Литература:

Авилова, Натаљја Сергеевна. 1976. Вид глагола и семантика глаголногo слова. Академия наук СССР, Институт руского јазика. Издательство „Наука“: Москва.

- Антинуци, Франческо, Геберт, Л. 1997 - Antinucci, F., Gebert, L. 1997. *Semantika aspektu czasownikowego*. Studia gramatyczne. I. s. 7-43.
- Бондарко, Александр Владимирович. 1984. Теория грамматического значения и аспектологические исследования. Академия Наук СССР, Институт языкознания, Ленинградское отделение. „Наука“: Ленинград.
- Бондарко, Александар Владимирович. 1987. Теория функциональной грамматики. Академия Наук СССР, Институт языкознания, Ленинградское отделение. „Наука“: Ленинград.
- Димитровски, Тодор, Корубин, Б. и Стаматоски, Т. 1986. *Речник на македонскиот јазик со српскохрватски толкувања*, ред. Б. Конески. Македонска книга и Графички завод „Гоце Делчев“: Скопје.
- Јанушева, Виолета. 2009. *Мултипликативната видска конфигурација во македонскиот јазик*. Докторска дисертација. Скопје.
- Јанушева, Виолета. 2011. *Мултипликативната видска конфигурација на сложените семанти од прв степен (сложеност од прво рамниште)*, во *Зборник на трудови: Категории на глаголската множественост во словенските и во несловенските јазици*. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“: Скопје: 101-114.
- Каролак, Станислав. 1994 – Karolak, S. 1994. *Le concept d' aspect et la structure notionnelle du verbe*. Studia kognitywne. Warszawa. 1. s. 21-41.
- Каролак, Станислав. 1995 – Karolak, S. 1995. *Понятийная и видовая структура глагола. Семантика и структура славянского вида*. Wydawnictwo naukowe WSP: Kraków. I. s. 93-112.
- Каролак, Станислав. 1997 – Karolak, S. 1997. *Вид глагольной семантики и видовая деривация. Семантика и структура славянского вида*. Wydawnictwo naukowe WSP: Kraków. II. s. 97-110.
- Каролак, Станислав. Миркуловска, Милица. 2000. *Инхоативната видска конфигурација во македонскиот јазик*, Slavica meridionalis. Warszawa. 3.
- Каролак, Станислав. 2005. *Семантика и структура на глаголскиот вид во македонскиот јазик*. Гл. истражувач Љ. Спасов. Филолошки факултет „Б. Конески“: Скопје.
- Конески, Блаже. 1987. *Грамматика на македонскиот литературен јазик, дел I и II*. Култура: Скопје
- Конески, Кирил. 1994. *Зборообразувањето и глаголскиот вид*. Литературен збор. Скопје. 4-6. стр. 17-26.
- Конески, Кирил. 1999. *За македонскиот глагол*. Детска радост: Скопје.
- Минова-Гуркова, Лилјана. 1994. *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*. Радинг: Скопје.
- Миркуловска, Милица. 1999. *Моментноста како темпорална карактеристика на глаголската лексема во Грамматиката на Конески. Придонесот на Б. Конески за македонската култура*, посебно издание. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“: Скопје. стр. 167-171.
- Пановска-Димкова, Искра. 2003. *Видската категорија хабитуалност во македонскиот јазик*. Докторска дисертација. Скопје.
- Пановска-Димкова, Искра. 2002. *Лимитативната видска конфигурација во македонскиот јазик*. Филолошки факултет „Б. Конески“: Скопје.

- Спасов,Људмил.1995. *Од глаголскиот вид во македонскиот јазик*. Прилози на МАНУ, XX. Скопје. 1-2. стр.207-214.
- Спасов,Људмил.1997. *Дефинициите на видските (аспектните) конфигурации во македонскиот јазик*. Предавања на 29 Меѓународен СМЈЛК. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“:Скопје:31-36.
- Спасов,Људмил.2005. *Резултативната видска конфигурација во македонскиот јазик*. Во ракопис.
- Тофоска,Станислава.1998. *Механизми на генерирање на теличната конфигурација во македонскиот јазик*. Семантика и структура на словенскиот вид. Скопје. III:123-134.
- Храковски,Виктор Самуилович.1989 - Храковский, В. С.1989. *Семантические типы множества ситуаций и их естетвенная классификация*. Типология итеративных конструкций. Академия Наук СССР, Институт языкознания, Ленинградское отделение. „Наука“: Ленинград.

Ексерпирани текстови:

- Шпиц, 26-27.5.2007, г. II, бр. 298; Шпиц, 2.5.2007, г. II, бр. 279; Шпиц, 5-6.5.2007, г. II, бр. 282; Шпиц, 28.3.2007, г. II, бр. 252; Шпиц, 29.3.2007, г. II, бр. 253; Шпиц, 26.2.2007, г. II, бр. 226; Шпиц, 8.5.2007, г. II, бр.282; Шпиц, 7.5.2007, г. II, бр.283; Шпиц, 19.3.2007, г. II, бр. 244
- Шпиц, 26-27; Теа, 27.9.2006, г. VII, бр. 314; Андреевски, М. П. 1987. *Пиреј*. Наша книга: Скопје; Андреевски, П. М. 1987. *Небеска Тимјановна*. Наша книга: Скопје; Малески, В. 1969. *Разбој*. Култура: Скопје; Дракул, С. 1980. *Белата долина*. Култура: Скопје; Чинго, Ж. 1988. *Големата вода*. Наша книга: Скопје.